

Kako, da molčé naši liberalci?

„Premalo omike, premalo prosvete (razsvetljenja) je v Avstriji, egiptovska temá jo pokriva; — krive tega so pa šole naše zato, ker so bile verske“. — Tako so kričali in še kričé liberalci. Kje neki pa so oni, ki so bili izolikani prav v teh verskih temnicah, nasrkali se tolike luči, da zdaj kar na enkrat razsvetljujejo avstrijske šole? — „Ako hočemo priti do plamená svetlobe, morajo se ustanoviti brezverske šole“, to — pravijo — je vzor, ki ga hočejo doseči; in potem še le se bode slava pela Avstriji o njenem duševnem vstajenji. Potem bodo tuje dežele, zlasti tiste, katerim na všeč se dela vse, če tudi se žali avstrijska zavest, še le zadovoljne in se veselile, da Avstrija tako hiti, da voz potegne iz blatnega brezna, v katerim je tako dolgo tičal.

Ptuje dežele! Da, da! Prav one vam kažejo, kako ste jo spet naleteli v radovoljni neprevdarnosti svoji. Mislili ste, da tam zunaj v „rajhu“ je vse lepo in svetlo, a sedaj vidite, da se tudi tam branijo sreče, po kateri vi hrepenite. „To ni res“ — morda porečete — „saj so bavarski poslanci poturčali mračnjake in ultramontance, da je bilo veselje!“ To se je res tudi ondašnjim liberalcem po sreči izšlo; al kaj je storila gospôska zbornica? Glejte, najviši uradnik bavarskih protestantov, pl. Harles, ki je bil soporočevalec o šolski postavi, zedinil se je v vseh važnih točkah s katoliškimi škofi, in to nepogojno, v nekterih stvaréh še določnejše nego škofje. Harles gospôski zbornici celó odrekuje pravico, sklepati v šolskih zadevah, razun stroškov za šole in osebne svobode. Döllinger, slavnoznani zgodovinar, kterege so liberalci šteli med svoje, tudi on se popolnoma vjema s škofi. In toliko je sedaj že gotovo, da osnovana šolska postava ne dobí večine, če tudi morda pride na posvetovanje. Tako stoji na Bavarskem.

Toda idimo dalje. Tudi na Virtemberškem se v šolskih zadevah ne vjemajo z našimi liberalci. Tudi ondi ne hrepené po novo-avstrijski svetlobi. — O kraljevem godu je Golter, protestanški minister uka, v svoji napitnici govoril tako-le: „Vprašanje o šolskih zadevah, katerim so se drugod pokazale težave, ki se ne dajo premagati, rešilo se je s pritirjenjem stanov že v prvem letu vlade našega kralja in to na pravi blagor naših šol — pustil se je cerkvi opravičeni upliv do šol“. — Toda ne samo vlada se poteguje za verske šole, ampak tudi Virtemberški državni zbor se v tem oziru ne sklada z avstrijskimi liberalci. Poslanec Oskar Wächter je 10. marca v zboru vprašal: ali vlada res misli vpeljati brezverske šole; in (protestanški) konzist. predsednik Schmidlin in (protestanški) minister sta mu dala odgovor, ki ga je popolnoma umiril. Oni je rekel: Naj se tak nasvet storí od ktere strani koli, določno mu bode nasprotoval (protestanški) najviši cerkveni urad; minister pa je odgovoril, da ne more umeti, kako bi v Virtembergu mogel kdo biti te misli, da vlada hoče vpeljati brezverske šole. Že pred štirimi leti je on, ko je bilo posvetovanje o šolski postavi, določno izrekel, da je zoper brezverske šole, in misli je tudi še dandanes.

Tako mislijo, govore in delajo v tujih deželah, v ktere naši liberalci, ki hočejo Avstrijo na vrat na nos prestvariti po svojih načelih, sicer tako radi s prstom kažejo. Kaj neki sedaj porekó? Zakaj sedaj molčé o teh deželah? — Se vé, da ni voda na njihov mlin!

„Gr. Volksbl.“

Mnogovrstne novice.

* Omare, katerih ne more tat odpreti in ne ogenj sežgati, izdeluje slavnoznana fabrika Werthheimova na Dunaji; imenujejo se zato „Werthheimove kase“ ali blagajnice, v ktere se hranujejo denar, obligacije in druga pisma velike vrednosti, in katerim je po velikosti cena od 100 do več sto goldinarjev. Werthheim je začel te omare delati 1858. leta in pretekli mesec, ko je bila v njegovi fabriki narejena spet ena teh blagajnic, je gostil svoje delalce v spomin, da je s to omaro že 20.000 (reci: 20 tisoč) tacih omar bilo narejenih v fabriki njegovi. — To je pač najbolje spricalo tej iznajdbi, kateri ne tat ne ogenj ne more blizo.

* Globočina morja. Niso vsa morja enako globoka kakor niso vse reke. Globočina jadranskega morja med Trstom in Benedkami je 130 čevljev, baltiskega morja med Nemčijo in Švedskem 120, kanal med Francoskim in Angležkim je čez 300, tiho morje čez 20.000, atlantiško morje čez 25.000 čevljev globoko.

* Sueški kanal se bode odprl 1. oktobra letošnjega leta, po katerem se bode srednjemu morju pot odprla v rdeče morje, potem pa kupčijskim in vojnim ladijam nov svét odprl in pot v izhodnjo Indijo zeló zeló okrajšala. To je velikansko delo — nova priča, kaj človeški um in človeško delo zmore! Zemljo prekopati po tako dolgi poti, da se morje izliva v morje in tako bližnjica naredi kupčiji od enega dela svetá v drugega, to pač ni kaj bodi stvar! Francozu Ferdinandu Lesseps-u gré čast in hvala, da bo po velikanskem trudu njegovem resnica postala starodavna misel, da srednje morje bode roko podalo rdečemu morju po tem kanalu, ki se Sueški kanal imenuje od mesta Suez v Egiptu.

Egipt je tudi našim manj učenim bralcem že iz sv. pisma znan; že faraoni egiptovski v starodavnih časih so poznali važnost tega, da bi se iz srednjega v rdeče morje presekala struga za ladije, in od 660. l. pred Kristusovim rojstvom do 8. stoletja po Krist. je bil tû plitev kanal, ki pa ga je kalif El Mansur zasuti dal. — Pod Napoleonom I. so spet začeli misliti na to, da bi pot predrli srednjemu morju v rdeče morje; al inženir Le Pere je našel, da je lega rdečega morja za 30 čevljev viša, in odvetoval je od omenjenega početja, češ, da bi po takem bilo povodenj brez konca in kraja. Zastalo je sicer potem delo, dokler se ga Lesseps 1854. leta ni zopet poprijel. Namestni kralj egiptovski je z denarjem in delalci podpiral to delo, in našli so se potem denarni možje, ki so osnovali društvo na akcije. 40.000 delalcev iz vseh krajev svetá se je vdinjalo, ki še dandanes delajo, kajti dela je toliko, da se bo sicer ta kanal mogel odpreti 1. oktobra letos navadnim ladijam, al še bode dela za 2 leti ostalo, da bode ves kanal širok 100 metrov, 8 metrov pa globok. Da bralci naši le nekoliko sprevidijo stroške tega velikanskega dela, povemo jim, da so stroški za to delo le od 1. maja lanskega leta do 1. oktobra letošnjega leta cenjeni na 30 milijonov in 400.000 gold.

V 16 urah bojo ladije iz enega morja v drugo prijadrale in po tej poti bode 250 milijonom Evropejcev kratka pot odprta, da bojo svoje blagó vozili na prodaj 600 milijonom prebivalcev jutrovi dežel.

Ker se ves svet prekucuje po železnicah in se blago prevažva iz dežele v deželo, tudi pridelki slovenskih deželá utegnejo pot najti v ta novi kanal, in potem se dogoditi, da bo sinu vsakdanja stvar to, kar si oče njegov še v sanjah domišljal ni.